

Något om Marika Stiernstedt. Av IJ

Svensk Damtidning utlyste 1942 pristävlingen "Vilka 20 kvinnor anser Ni spegla dagens Sverige?". Marika Stiernstedt kom på andra plats, efter teaterchefen Pauline Brunius. Nu sjuttiofyra år senare är det inte många som kommer ihåg henne.

Maria (Marika) Alexandra Sofia Stjernstedt föddes den 12 januari 1875 i Stockholm, Romersk-katolska församlingen. Föräldrar: Friherren och militären Wilhelm Stjernstedt och Marie Pauline Victoria Ciechanowiecka.

Marika växte upp i ett högborgerligt hem i Uppsala där man växelvis pratade franska och svenska; Hon hade gått i klosterekola utanför Paris.

Marika Stiernstedt debuterade som 17-årig under pseudonymen Mark Stern med novellen "Stackars Josef". Namnet Mark Stern stod också på hennes debutroman *Sven Vingedal* två år senare.

Den unga författarinnan var vacker och omsvärmad. Det är speciellt två rivaler om hennes gunst som träder fram i berättelsen om henne: den gifte författaren Albert Engström som hon hade ett förhållande med, och friherren Carl Cederström, senare kallad "flygarbaronen", som hon gifte sig med. "Man kan fråga sig varför Marika Stiernstedt valde att [1900] ingå detta omaka äktenskap" – med den synnerligen obeläste Carl Cederström, skriver Margaretha Fahlgren i sin bok *Spegling i en skärva*. – Det kan ha berott på att hon väntade hans barn.

Efter sex år upplöstes äktenskapet. Ett par år senare börjar "vår" berättelse om Marika och Ludvig, Den tredje december 1908 postade Marika S. ett kort till Ludvig N. som då befann sig i Bretagne.

... Sedan flera år har jag observerat vad ni skriver och tyckt om det, alltid tyckt om något ur det – och när ni nu är utomlands och relativt ensam, inbillar jag mig, tycker jag det vore roigt att sända er denna hälsning. Voila! Eder Marika Stiernstedt-Cederström

Ludvig besvarade biljetten och många brev utväxlades mellan de bägge författarna som gifte sig hösten 1909. Hade Marika helt glömt Albert? "Var A.E. helt övervunnen då 1909? Nej. Det blev han aldrig. [...] han hade varit med så många år av mitt ungdomsliv, sådant utplånas inte" skriver Marika i sin dagbok. Ludvig då, vilket var hans utgångsläge? En kort tid före vigseln skrev han i sin dagbok: "Jag älskar henne inte men jag gifter mig med henne."

Ett genusavtal ingicks mellan Marika och Ludvig: *En inte uttalad överenskommelse om att Ludvig Nordström var den större litterära begåvningen av de två*.

Även om Marika S. hade en större läsekrets och under perioder fick bättre kritik än Ludvig N. hade hans författarskap större värde, det stod alltid i främsta rummet. Marika iklädde sig rollen av *brödskrivaren*, den som försörjde familjen som förutom makarna bestod av Marikas dotter Lena och Ludvigs dotter Ruth.

Det var också Marika S. som stod för finansieringen av det hem i Djursholm som paret flyttade in i 1912. Marika hade själv ritat huset och betalat det med ett morsarv på 12 000 kronor och inkomster från sina böcker. Eftersom Marikas författarskap utgjorde familjens inkomstkälla anpassade hon sitt skrivande till tidens smak, medan Ludvig kunde fortsätta med sitt svårbegripliga totalismprojekt utan tanke på sin publik.

I den omfattande korrespondens mellan paret som finns bevarad – även dagböcker – avslöjas rollfördelningen i det äkta hemmet. Som ett mor-barn-förhållande skriver Fahlgren. (Marika var f.ö. sju år äldre än maken). Marika blir den kontrollerande modern och Ludvig utbrister i protest: "Det ska fan vara gift med en byråchef". Där finns också annat. Maken undertecknar lydigt ett brev med "Din gosse Ludvig". Också Marika suckar. Det var inte lätt att vara gift med ett *geni*. "En ängel – det är vad Lg borde ha hos sig. *En ängel med järnhälsa*." skriver hon i dagboken.

Om genialitet skriver Marika:

Ludvig hade det, bland mycket annat, varav en del var slagg, och min stora kärlek i tiden Albert E. hade det, trots han därtill var en knöl – ja, t.o.m. stackars obildade och flaxiga Carl Cederström var inte utan sin lilla glimt.

Det utåt sett lyckliga – och omskrivna – författaräktenskapet varade i 26 – ofta stormiga – år. Om upplösningen skriver Fahlgren: "Hans [Nordströms] val av ny hustru [Gunborg Molin] ter sig pinsamt banal; en mycket yngre kvinna helt utan litterära intressen. För Marika Stiernstedt blev detta en svår chock. [...] Känslomässigt höll hon dock masken och hjälpte den opraktiske Nordström att planera inredningen av hans nya hem [Nytorgsgatan 24, Stockholm]."

Marika Stiernstedt gifte aldrig om sig.

Röster om Marika Stiernstedt. Alice Lyttkens skriver om sitt första möte med författarinnan.

Något mera avståndstagande, kyligt och högdraget kunde jag inte erinra mig att jag träffat, knappast ens i den skånska högadeln. Hennes utomordentligt vackra ansikte var som hugget i marmor stelt och livlöst.

Ivar Lo-Johansson mötte av en händelse Marika Stiernstedt på tåget, där hon åkte tredjeklass. "hade där funnits en fjärdeklasskupé skulle hon med säkerhet ha åkt i den för att synas folklig". – Det fanns hos socialisten Marika Stiernstedt ett starkt demokratiskt drag som tog sig uttryck i att hon ville se sig som en vanlig människa.

Marika Stiernstedt om sig själv:

...jag är en *enslingsnatur*. Jag anknyter inte till andra. Det måste stå en ring av icke-intimitet omkring mig, jag begriper det – och den avlägsnar de som eventuellt skulle vilja närma sig. [...] Och detta enslingskap har ej minskat med åren. Det skärptes under det långa äktenskapet, då Lg var, eller tyckets vara, likadan. Vi var *vi två* för oss själva. Jag skulle behöva en Molin jag med, någon i huset som gav sympati utan att slita eller trötta...

Likt sin make var Marika Stiernstedt mycket produktiv. Hon publicerade 21 romaner, novellsamlingar, en serie självbiografiska böcker, reseskildringar och artiklar.

Både under första och andra världskriget fick hon tillstånd att besöka fronten i Frankrike. Marika Stiernstedt var som reporter en banbrytare bland kvinnliga författare. Hon var bland annat den första som (tillsammans med H. Branting) uppmärksammade det armeniska folkmordet i det Osmanska riket. *Armeniernas fruktansvärda läge* (1917).

Vad är det vi framför allt kommer ihåg av Marika Stiernstedts rika produktion? Kanske flickboken *Ullabella*. (1. uppl. 1922) och *Kring ett äktenskap* (1953) om äktenskapet mellan henne och Ludvig Nordström.

Marika Stiernstedt var 1931– 1935 den första kvinnliga ordföranden i Sveriges författareförening. Även 1940-42.

Hon var ledamot av Samfundet De nio, där hon satt på stol nummer 8, 1918-1954, sekr. fr. 1936. Året före sitt inträde hade hon fått De Nios stora pris.

Marika Stiernstedts namn kom även på tal då man 1931 skrev om tänkbara kandidater till en ledig stol i *Svenska Akademien*.

Marika Stiernstedt vore utan tvivel en verklig prydnad för Akademien om man fattar ordet prydnad i dess egentliga, icke överförda betydelse. Hennes parisiska elegans och galliska esprit skulle föra tankarna till Akademiens franska förebild...

Hösten 1953 flyttade Marika Stiernstedt in i ett rum på kuranstalten i Tyringe. Hon avled där den 25 oktober 1954 i en ålder av 79 år. Ludvig Nordström hade gått bort redan 1942, 60 år gammal.

Källor:

Margaretha Fahlgren, *Spegling i en skärva*. 1998

Marika Stiernstedt, *Kring ett äktenskap*. 1953

Ulf Wittrock, *Marika Stiernstedt*. 1959

Ur Ludvig Nordströms dagböcker. "Individuella registret". 1955